УДК 633.11"324"632.4 (251.1-17:477)
Педаш О.О., кандидат с.-г. наук, п.н.с.
Педаш Т.М., кандидат с.-г. наук, с.н.с.
Явдощенко М.П., кандидат с.-г. наук, п.н.с.
Державна установа Інститут зернових культур НААН України
E-mail: pedash.a.a@gmail.com

БОРОШНИСТА РОСА НА СОРТАХ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ В УМОВАХ ПІВНІЧНОГО СТЕПУ УКРАЇНИ

Найпоширенішими грибними листковими хворобами пшениці озимої вважаються борошниста роса (*Erysiphe graminis* DS), септоріоз листя (*Septoria tritici* Desm.), бура листкова іржа (*Puccinia recondita* f. sp. tritici Rob. ex Desm).

На території ДП ДГ «Дніпро» Інституту зернових культур (Дніпровська обл..) щорічно проводиться облік хвороб зернових культур. Результати досліджень свідчать про зміни у фітопатологічному комплексі зернового поля, які відбуваються у зв'язку з глобальним потеплінням клімату. Дослідники прогнозують, що при очікуваному підвищенні температури повітря, навіть на 1,5°С, протягом 2020-2050 рр. кожен другий теплий рік може бути посушливим. І якщо ще 5-6 років назад у зоні північного Степу України на пшениці озимій спостерігали рівень розвитку борошнистої роси вище 5%, тобто на рівні, коли відбувається зниження врожайності, майже кожного другого року, то останні роки складаються несприятливі погодні умови для розвитку цього захворювання. Подібну ситуацію констатують і дослідники південного Степу.

Аналіз регулюючого впливу різних чинників на розвиток борошнистої роси, зокрема погодно-кліматичних умов та елементів технології вирощування, засвідчує, що найчастіше обмежуючими факторами її розвитку виступають посушливі умови весняного періоду вегетації. За силою впливу (коефіцієнт детермінації становить біля 50%) кількість опадів протягом квітня і травня, не поступається значимості наявності джерел інфекції або стійкості сортів. Серед інших чинників важливе місце в розвитку борошнистої роси посідають середньодобова температура, елементи технології вирощування, стан посівів.

Найбільше від борошнистої роси потерпають посіви з добре розвиненим стеблостоєм, зокрема, ті, що вирощуються за інтенсивною технологією по кращих попередниках (чорний пар, горох, багаторічні трави тощо). Особливо сильно уражуються сприйнятливі сорти на фоні підвищених доз азотних добрив.

Результати досліджень за 2019-2020 рр. свідчать, що розвиток борошнистої роси на сортах пшениці озимої не перевищував 2,5%. Не виявляли симптомів ураження хворобою два роки поспіль на сортах румунської селекції 'Центуріон', Трубліон', у 2019 р. на одеських – 'Нота одеська', 'Дума одеська', 'Соната одеська', 'Катруся одеська', 'Житниця одеська', а у 2020 р. – 'Мудрість одеська' та на румунських сортах 'Атлон' і 'Катаріна'. Найбільш ураженими за роки досліджень виявилися сорти полтавської селекції 'Сагайдак' і 'Зелений Гай', у 2019 р. 'Аріївка', а у 2020 р. 'Перемога'.

Однак, зважаючи на те, що північні регіони України мають більшу кількість вологи, борошниста роса залишається там небезпечнішою хворобою листя пшениці озимої. Також слід мати на увазі, що зменшення рівня ураження борошнистою росою у зоні Степу «звільняє місце» для інших шкідливих патогенів, тому потрібен постійний моніторинг посівів.

УДК 633.16»324»:632.26/.4(477.63)
Педаш Т.М., кандидат с.-г. наук, с.н.с.
Явдощенко М.П., кандидат с.-г. наук, п.н.с.
Державна установа Інститут зернових культур НААН України
E-mail: tanyilchenko@gmail.com

ГЕЛЬМІНТОСПОРІОЗНІ ПЛЯМИСТОСТІ ЯЧМЕНЮ ОЗИМОГО В УМОВАХ ПІВНІЧНОГО СТЕПУ УКРАЇНИ

Загальновідомо, що ячмінь здавна є важливою зернофуражною та харчовою культурою. Його зерно найбільш збалансоване за амінокислотним складом та не поступається основним зерновим культурам, а лізину містить більше, ніж кукурудза, овес, сорго, пшениця чи рис. До переваг ячменю озимого можна віднести і високу посухостійкість протягом усього періоду вегетації. За нестачі вологи в ґрунті і суховіях ячмінь озимий більш стійкий проти запалу, ніж інші злакові культури. Але є і ряд перешкод, що обмежують реалізацію потенційної врожайність. Ячмінь озимий є найменш морозо- і зимостійкий серед хлібних озимих культур. Зменшують врожай та погіршують його якість хвороби і шкідники. В останні роки серед хвороб лідером за поширенням і розвитком на ячмені озимому в умовах північного Степу є гельмінтоспоріозні плямистості листя. Частково це пояснюється подовженим періодом вегетації в осінній час у зв'язку з глобальним потеплінням.

На території ДП ДГ «Дніпро» Інституту зернових культур (Дніпровська обл.) щорічно проводиться облік хвороб зернових культур. Результати досліджень свідчать, що перші симптоми